

Landspítalinn – tifandi tímasprengja?

Ómar Sigurvin Gunnarsson

læknir á Landspítala og formaður Félags almennra lækna

omarsg@landspitali.is

Langvarandi niðurskurður, aukið álag, stöðug undirmönnun, léleg starfsaðstaða, bágur húsa- og tækjakostur: Allt þetta hefur leitt til þess að ástandið á Landspítala, stærsta vinnustað landsins, er líkt og tifandi tímasprengja. Með elju starfsfólks og dugnaði hefur verið haldið stöðugt áfram; hlaupið hraðar, unnið lengur, fleirum sinnt af færri höndum. Lítið hefur þurft til að raska viðkvæmu jafnvæginu, af litlum neista verður oft mikið bál. Sú hefur verið raunin innan stofnunarinnar; neistinn frá haustmánuðum hefur leitt af sér mikið bál sem ekki sér fyrir endann á.

Mitt í þessu óvissuástandi hefur lítið heyrst í læknum. Hverju sætir það? Eru lækna ánægðari með ástandið en aðrar stéttir? Er læknum umbunað umfram aðra?

Síður en svo! Almennir lækna hafa frá árinu 2010 verið ein óánægðasta stétt Landspítala, ásamt geislafræðingum og vaktmönnum, samkvæmt mælingum vinnuveitanda.¹ Árið 2012 bættust svo sérfræðingar í þennan hóp.² Stofnunin hefur ekki gripið til neinna úrræða til að reyna að bæta starfsskilyrði eða starfsánægju þessa hóps. Þetta hefur leitt til þess að sífellt erfiðara reynist að fá lækna til að manna stöður sem losna og stöðugt fleiri lækna halda utan til starfa, að hluta til eða alveg. Nýleg könnun bendir til þess að stór hluti íslenskra lækna erlendis ætli sér ekki

að snúa aftur til starfa hérlendis í óbreytt ástand.³ Stjórnvöld og yfirstjórn spítalans hafa skellt skollaeyrum við aðvörunarorðum lækna og ekki brugðist við þeim vanda sem landflótti lækna er, og ef ekki verður gripið inn í blasir ófremdarástand við.

En hvers vegna eru lækna óánægðir?

Stöðug undirmönnun hefur leitt til þess að teymi stækka og hver læknir ber ábyrgð á alltof mörgum sjúklingum, en einungis þriðjungur lækna telur sig geta klárað verkefni sín svo fullnægjandi sé, samkvæmt áðurnefndri könnun. Það ógnar öryggi sjúklinga, auk þess að draga úr starfsánægju og valda líkamlegum og andlegum álagseinkennum, en allt að 89% lækna lýsa slíkum einkennum í tengslum við störf sín. Engar starfslýsingar eru til fyrir lækna til að styðjast við, sem auðveldað gætu þeim að afmarka störf sín, enda telja 25-50% almennra lækna sig ekki vita til hvers er ætlast af þeim í starfi. Slíkt er ekki líklegt til að auka skilvirkni né starfsánægju. Engar álagsmælingar eru gerðar fyrir lækna og mönnunarþörf ekki reiknuð og getur spítalinn því stöðugt leyft sér að bæta verkefnum og sjúklingum á lækna, og vonað að ekkert alvarlegt komi upp á.

Við þessi vandamál bætist svo óviðunandi starfsaðstaða, en ekki er gert ráð fyrir læknum við skipulag búnings- eða vinnuástandi. Tækjakostur stofnunarinnar er bágur, enda hafa fjármunir til tækjakaupa verið af skornum skammti. Lækna hafa bent á að úr sér gengin tæki og ódýrari tæki sem keypt hafa verið, geti ógnað öryggi sjúklinga, auk þess sem þau geta tafið greiningu og meðferð.⁴ Læknum á Íslandi er ekki launað fyrir störf sín í samræmi við lengd náms, ábyrgð og álag í starfi. Stjórn-málamenn, nú síðast hæstvirtur velferðar-ráðherra í Kastljósi 20. september síðast-liðinn, hafa dregið upp þá talsýn að lækna hérlendis hafi það svo gott; séu sannkölluð hálaunastétt. Ef staðreyndir málsins eru

skoðaðar sést að lækna hafa dregist aftur úr í launaþróun síðustu ára. Frá 2007 hafa meðaldagvinnulaun ýmissa háskólastétta hækkað um 28-43%, en lækna hafa hækkað mun minna.⁵ Grunnlaun lækna eftir 6 ára háskólanám eru nú 340.734 krónur eftir hækkingunni 1. mars. Það er því ljóst að laun lækna eru hvorki samkeppnishæf innanlands né utan, þar sem þau eru yfirleitt tvisvar til þrisvar sinnum hærri.

Landspítalinn er staddur á krossgötum. Einungis þriðjungur lækna mælir með stofnuninni sem góðum vinnustað. Síaukin óánægja og flótti lækna ógna stöðu stofnunarinnar. Stjórnvöld og yfirstjórn spítalans verða að leggja allt kapp á að snúa þessari þróun við, ef við ætlum áfram að halda hér uppi heilbrigðiskerfi á heimsmaulikvarða. Eru ráðamenn landsins virkilega tilbúnir að horfa aðgerðalausir á heilbrigðiskerfið molna og mygla innan frá, líkt og byggingarnar við Hringbraut? Stefnt hefur verið að því að byggja þar öflugt háskólasjúkrahús, til framtíðar. En er hægt að reka öflugt háskólasjúkrahús án lækna?

Ég vona svo sannarlega að við þurfum ekki að láta á það reyna!

Heimildir

1. Starfsumhverfiskönnun LSH 2010. Mannauðssvið Landspítala - háskólasjúkrahúss, Reykjavík 2010.
2. Sigurjónsson H. Vaxandi óánægja meðal sérfræðinga Landspítala. Læknablaðið 2012; 98: 600-2.
3. Fáa lækna langar aftur heim. Fréttablaðið 2013; 5: 1/66.
4. Jónsdóttir Þ. Tækjabúnaður Landspítala: umhyggja - fagmennska - öryggi - framþróun? Læknablaðið 2012; 98: 447.
5. Meðallaun starfsmanna ríkisins. Fjármálaráðuneytið 2012. fjarmalaraduneyti.is/verkefni/starfsmenn_ríkisins/kjarasamningar/medallaun/- febrúar 2013.

Landspítali – a ticking time bomb?

Ómar Sigurvin Gunnarsson
Resident at Landspítali
Chairman of The Icelandic association of junior doctors